[illegible]

[illegible]

13587

శ్రీరస్తు.

విభాచారి శతకము.

గీ॥ కరములుజోడించి కవులకెల్లను మ్రొక్కి । కవులకన్న బిడ్డ కమలరాణి । కవులసమము జేయ కరుణింపుమని నాదు । కన్నతల్లి యిది యే విన్నపంబు॥ ౧. గీ॥ పతిభక్తి గలయట్టి । పణాతులకు నేమ్రొక్కి । పతివ్రతల పాదపద్మములకెపుడు । సాష్టాంగ మొనరింతు స్వాధీనమైనంత । విభాచారి శతకమిన్నవింతు॥ ౨. గీ॥ సతిపోరుగలిగిన పతులకెల్లప్పుడు । పరముకంటెమిగుల ప్రాప్తమనగ । ఇహముకంటెమిగుల యిల్లుగనుపించును । వల్లనురచిపోను పల్లవుడను॥ ౩. సీ॥ భూమిలేలుచునుండే భూపతులుతోనైన వైరంబుగల్గిన వాపవచ్చు । దండధరుడువచ్చి దరినినిలచుండిన బండమైయెకొన్నాళ్లు బ్రతుకవచ్చు । గ్రామాధికారితో గర్వించియుండినా మొండియైయెకొన్నాళ్లు మెలగవచ్చు । బంధువర్గంబుతో బాధలుగలిగినా బహువిధంబులును బ్రతిమాలవచ్చు । ఆలితోపోరు హరిహరులకైనగాని అలవిగాదనగవచ్చు పైనజునుకైన । ఆలి కాదనగవచ్చు ఆగామిగాని॥ ౪. సీ॥ తనయులపోరు తల్లటింపగవచ్చు తలిదండ్రులతోపోరు తరమవచ్చు । అప్పులవారితో నొప్పింపుపడవచ్చు అధికారులతో జబాబివ్వవచ్చు । యిరుగుపొరుగులతోడ వియ్యమందగవచ్చు వీలుదప్పితే కయ్యమాడవచ్చు । వెర్రివాళ్ళకును వుపదేశమివ్వగవచ్చు వేదాంతులను వెక్కిరింపవచ్చు । ఆలితోపోరు హరిహరిఅజునకైన । గెలువతరమాన గోవిందుడైనగాని । అధములనవచ్చు యెంతేసి అధికులైన॥ ౫. సీ॥ అష్టాంగయోగంబు లభ్యసింపగవచ్చు

ఆరుమతములను సాధింపవచ్చు । షడుశాస్త్రములనెల్ల చదివిచెప్పగవచ్చు వేదంబులను నాల్గువెతకవచ్చు । అష్టాదశాపురాణంబులను నేర్వవచ్చు స్పష్టంబుగా గుట్టుబట్టవచ్చు । బ్రహ్మవిద్యకుబంటు బ్రాహ్మణుడుగావచ్చు సర్వాధికారంబు సలుపవచ్చు । ఆలితోడపోరు అలవిగాదనవచ్చు । దేవతులకైన దివిరాత్రులైన । నిదురకంటికిరాదన్న నిజమెగాని । కల్లననరాదు కరిరాజుకైనగాని॥ ౩.

సీ॥ లవణాబ్ధియైనను లవణంబులేకను యీదగావచ్చు యుంకింపవచ్చు । యీతరాకనుచాల లోతులోదిగవచ్చు ఘనప్రవాహమున గిట్టెక్కవచ్చు । రక్కసిపొదలలో రాత్రుళ్ళుబండొచ్చు త్రాడులేకనుతాడినెక్కవచ్చు। కొండగుహాలయందు కాపురంబుండొచ్చు ఖండితంబుగ యొంటనుండవచ్చు । ఆలితో పోరు అలవిగాదనగవచ్చు। హరిహరులకైనఅసులకైనగాని । నరులనశమాన నగుబాట్లు సలుపవిధములు॥ ౪.

సీ॥ అడవితిరుగగవచ్చు ఆకులుమెయవచ్చు వ్యాఘ్రసింహంబుతో నాటలాడవచ్చు । భుజగంబులకునైన బుద్ధిజెప్పగవచ్చు పుట్టలపై తలల్ బెట్టవచ్చు । అజ్ఞానులకు జ్ఞానమభ్యసింపగవచ్చు నిప్పులువడిగట్టి నిలువవచ్చు । లక్కబొమ్మలనైన నవ్వించగావచ్చు మట్టివాడకు మరలుబెట్టవచ్చు । ఆలితో పోరు అలవిగాదనగవచ్చు । భువినరులకైన బుద్ధివంతులకునైన । పూర్వకృతమట్లు పృథివిలోపుట్టుగాని । ఆలియనరాదు అది దేవతనగవచ్చు॥ ౫.

సీ॥ కొండచలువలు రెండుబాడిగట్టగవచ్చు బండలెత్తుక కొండలెక్కవచ్చు । కాళ్లురెండును లేక కాసీకినడువవచ్చు కాలమృత్యువని ఖండింపవచ్చు । కండ్లుమూయుచు ముళ్ళకంపపై నడువవచ్చు కమలనాభుని కరుకులాడవచ్చు । కోటివిద్యలు కొదువలేకుండ నేర్వవచ్చు కోటికైనను పడగలెత్తవచ్చు । కూటికిలేకుండే కుజనులను కొల్వవచ్చు బూటకంబనె నాటలాడవచ్చు । ఆలితోపోరు అలవిగాదనగవచ్చు । దాసులకునైన దాసులతాతకైన॥ ౬.

సీ॥ పెండ్లాముతో చాల పెనుగులాడగవచ్చు పెద్దకాసులు మోడనుగట్టవచ్చు । చీరెరవికయుబెట్టి సింగరింపగవచ్చు సీతమ్మయనిపేరు పిలువవచ్చు । కూలినాలియుజేసి కూర్చుండబెట్టొచ్చు మావాళ్లుమంచివాళ్ళనగవచ్చు । ఆకలైనప్పుడే నాశ్రయింపగవచ్చు అన్నంబుబెట్టుమని అ

దుగవచ్చు । అడిగినటువంటిలెక్కలు జెప్పవచ్చు కోపమొచ్చినవేళలో
కోరరాదు । భారముగజూడ దూరంబునేగవలయు॥ ౧౦. సీ॥ ఆలితో
పోరాటమవనిజనులకెల్ల చెప్పసిగ్గు చెప్పగొప్పతప్పు । చెప్పకొన్నం
దున సెగ్గించుటేకాని మెప్పరాదుముందు గొప్పబోవు । సాటివారల
లోన చవకొటపుటయోగాని క్షేమమవున జన్మచేమయవును। నొప్పించుటే
మనసు తప్పించతరమవున । మెప్పుబోయి తిప్పలైనగాని వప్పుకొనికొంద
రుర్విలో । వివిధగతుల వృందమేగాని సంసారబంధములను । ఆందము
నులేక ఆనందపడవిగనక॥ ౧౧ ॥ సీ॥ ఆలిజేసిన నేరమణువంతయైనను
గాని । వీదిజెప్పగవశమ వివరమెంచి । లవణాబ్ధిలో తెంచ సరులకుశ
క్యమా । రవ్వగల్గునెడలనవ్వగాని । లోటిపిటవంకకు లోటుమిగలిగుం
డు । పతికిలొంగనిసతి పత్నివతౌన । పిత్తపెనుకినుగాని పాతరగోతిలో ।
లోతు తెలియగరాదు లోకులకును । సతిపతులసందు తగవుసామాన్య
మౌన । భువిజనులగాని బుద్ధివంతులకుగాని । చూపకనరాదు చెప్ప
గానలవిగాదు ॥ ౧౨ ॥ సీ॥ యెలుకకాటుకిమందు । చిలుకపోటుకి
మందు । ఆలిపోటికిమందు అవనిగలదే । గరులందురాపాడే తిగులనాప్ప
గవచ్చు । ఆలిపోరార్పగా ఆకుగలదే । శతకంటకవిమైన సర్వాధికా
రైన । సతినిబోధింప శాస్త్రంబుగలదె। సభలోనచంద్రుడని సాటిచెప్పి
నగాని । సతిమతికియితవైన మతముగలదె । ముక్కుపట్టిమూలంబు తె
లసుకున్న । మూలనుంకేటి యాలిచేసూతిత్రిప్పు । పడకితీరకపలువి
ధంబులను కాదా॥ ౧౩॥ సీ॥ సతులచేకొన్నాళ్లు సుతులచేకొన్నాళ్లు ।
మతిలేకకొన్నాళ్లు వెతలుజెంది । స్వగృహంపోరుచే సంసారములువి
డచి । సన్యాసియోగంబు సంతసంచి । ఆటయోగముకొంత గటయో
గమనికొంత । సిద్ధియోగంబని బుద్ధినిలిపి । తలలుజడలల్లుకొని తరుణు
లనెడబాసి । తత్త్వవేత్తలమని తపసులమని । యోగదండంబుచేబట్టి
యోగులమని । చెప్పకొనుటకు సిగ్గుచేచింతనొందెని। సతినిగెలువక సాం
బ్రాజ్యపదవికోరకు॥ ౧౪ ॥ సీ॥ సతిపోరుసైపకనే సంసారములు
విడచి । సన్యాసులై దిరుగు సర్వజగము । సతిపోరుసైపకనే సంసార
ములువిడచి । కాసిరామేశ్వరముల్ కధలుచెప్ప। సతిపోరుసైపకనే సం

సారములువిడచి । భారమని గ్రామంబు దూరమేగి । సతిపోరుసైపకనే
సంసారములువిడచి । కానలందున దిరుగుకానిము క్తి। భావమదిగాదు బ్ర
హ్మంబు బట్టబైలు । పోరుబడలేక పొరుగూరు జేరుకొనుట॥ ౧౫ ॥
సీ॥ గయ్యాళిసతియైన గనుడుపతియైనను । గనమురాదు వానిగుణము
బోపు । సర్వకార్యములందు సభమెప్పుగలిగిన । సర్వేంద్రియములకు
సాక్షిగాదు । పగలుచంద్రునిబోలు పొగగప్పురవిబోలు । కళహీనమగు
వాని కాంతిదోలుగు । వాయువిసరుచునుండే వడిగపారెటిగంగ । కదల
కుండగనుండగలదెభువిని । గనుకతొల్లింటికధలైన కలియుగమున । నరు
లకైనను నరహరికైనగాని । ఆలితోపోరు అనగరాదువినగరాదు॥ ౧౬
క॥ సతికుదరకమతికుదరక। యెతులై జగమంత దిరిగియోగంబనియున్।
కత్రుత్వంబున కొందరు । కంషితమనియుండ నుండకపటంబనరే ॥ ౧౭॥
కం॥ సతినిగెలువలేక సాధనమనిచెప్పి । సర్వజగము దిరుగ సన్యశించి ।
సర్వశాస్త్రంములను చదివిచెప్పగగాని । అసలుగాదు యాలిపోరు
గనరే॥ ౧౮ ॥ గీ॥ యిల్లుగలిచినెడల యిహమంతగెలవచ్చు । పరము
గెలువవచ్చు పట్టుగానె । యిల్లాలుయిహముల్లు యిడిపించుకోలేక । వీ
ధులందు వీణపాటలనరే ॥ ౧౯ ॥ గీ॥ ముక్తికొరకనిజెప్పి భుక్తికొ
రకై భువిని । భక్తులనితిరిగేటి యుక్తిగనరే । శక్తిరూపమునున్న శ్రీ
మాయలకుజిక్కి । తప్తరింపలేక తిప్పుకొనుట॥ ౨౦ ॥ సీ॥ సతిపతివ్ర
తయైన సంతసిల్లుటగాని । సర్వేంద్రియముల సంపుటముగాదే । సంసా
రసౌఖ్యమని సంతసిల్లుటగాని । సాకారముకు చాలాఆనిగాదా । తల్లి
దండ్రులుయనుచు తెసవినొందుటగాని । తల్లక్రిందులబుట్ట తప్పుగాదా ।
బహువిధములైనట్టి బంధువర్గంబన్న । బాదవిడాడిననెనుక బంట్లుకాదా ।
వచ్చిపోయెటిత్రోవలో ముచ్చువాండ్ల । ముచ్చుదెలిపెటివారి నేగచ్చు
నైన । నతుకవలెననుచు వయిరాగ్యభారములను॥ ౨౧ ॥ కం॥ అక్క
రత్రోవలుకొందరు । మక్కరచే తిరుగుధరను మార్గంబనియున్ । చ
క్కగసద్గురు పదములు । నిక్కంబనికొందరిలను నిజమేదనగా॥ ౨౨॥
సీ॥ సతులవిడనాడినా సుతులనెడబాసినా । సాదనంబదిగాదు సంచితం
బు । సంసారమిడిచిన సౌఖ్యముల్మరచిన । సాధనంబదిగాదు సంచితం

బు॥ యోగముల్ బట్టినా మోహముల్ వదిలినా। సాధనంబదిగాదు సంచి
తంబు। దేహముల్ మరచిన్నా దేశ్యముల్ దిరిగినా। సాదనంబదిగాదుసంచి
తంబు।సాదనంబనగ సాధించె నేర్పుగలుగు। సద్గురువులనగ సంసారబంధ
ములను। అందమునులేని అనందపదవినొందె॥ ౨౩. గీ॥ వృందురటయుర్వి
లోపల సందులుసాధించెనేర్పు సాధనమనియుఁ। గ్రంథములెరుగనివార
లు। కందురు తమలోనెతామె తొందరలేకఁ॥ ౨౪. కం॥ విధములు
తెలియనిచదువులు। చదువరిమైకొంతమంది సామంతముచే। శ్రీమం
తులైనవారలు। యేవంతునన్నై నగానిహెచ్చుగనుండుఁ॥ ౨౫. కం॥
గచ్చులచేతనుకొందరు। హెచ్చుగబలుకులును బలికిపెచ్చులువేయఁ॥
ముచ్చులుమై ధరలోపల। చచ్చుగ నుండేటివారి సంగతిగనరా॥ ౨౬.
సీ॥ చావు పుట్టుగరెండు సందునుదెల్పితే। సద్గురుండనుడి సందేహమేల।
విఘ్నపూజలయందు వివరముదెల్పితే। సద్గురుండనుడి సందేహమేల।
మంత్రార్చనలకుంగ మర్మముదెల్పితే। సద్గురుండనుడి సందేహమేల।
విశ్వమందున్నట్టి వివరముదెల్పితే। సద్గురుండనుడి సందేహమేల। నీవు
నేనునుగాదన్న నిజముదెల్పి। సీలవర్ణుడులేడన్న నిజముదెల్పి। మూటి
పైనున్న దేమిటో ముఖ్యమనుచు। సైకజేసినవాడు సద్గురుడునరే॥
౨౭. గీ॥ వేయువిధముల వేదాంతమనగదీని। వెర్రిభ్రమజెంది వేలు
కోట్లనగభువిని। వెతలుబడలేక కతలుగా కలదిరుగుటే॥ ౨౮. కం॥
మన్ననజేయని యాలిని। మర్యాదకు లోభమనుచు మాటలచేతఁ।
బూటకమాడుచు పూటకు। రేటుకిసరిపడగదెచ్చి రేయుంబగలుఁ॥
౨౯. కం॥ ఈరీతిని యీయుర్విని। యేరీతియునైనగాని యేమనలే
కఁ। సతిపోరుకి సందేహముకలదా కమలజుకునైన కలలోనైనఁ॥
౩౦. కం॥ ధర్మములను మర్మములను। కర్మలు కర్మములుయిట్లు కలి
యుగమందుఁ। కలకాలమునను జరిపే। కడజన్మకు కాంతపోరు కరి
మకరనరే॥ ౩౧. కం॥ చర్మపునాటకమిదియని। కర్మోపగతులకు
గాని కాయము స్థిరమా। గానలకేగుటమేలని। జాలముజరిపేరు కొం
దరనరేజగముఁ॥ ౩౨. కం॥ విధములు అన్నియుసున్నని। వివిధల
విడనాడిపోయి విధికృతమనియుఁ। తడబడకను కుడియెడమల। నడు

వడిగన్నట్టివారే నరనారాయణుల్॥ 33. కం॥ పతిమాటకు జవదా
టని । సతివిడచాడి నను తప్పున్న అదితప్పా। తప్పొప్పులుయీతుప్పకు।
మెప్పులు యావత్తుముప్పుమేదిని గనరే॥ ౩౪. కం॥ సతికుదరని
సంసారము మతి కుదరనిమాటవలనె మహిలోగనుడి । స్మృతిలేనిపాట
బోలును । పతులుయెతులైన తప్పువెతకినగలదా॥ ౩౫. కం॥ పతి
యాజ్ఞకుమీరినయెడ । సతిసంసారైనగాని మెతియనవచ్చున్। బిడ్డలు
పదిమందైనను । గొడనివిడనాడవచ్చు సాధ్వులుమైనన్॥ ౩౬. కం॥
ప్రారబ్ధంబనెఫలములు । పట్టుగధరసరులనెల్ల పట్టేచ్చునని। గుట్టునుదెల
సినవారలు । గట్టిగనే నమ్ముమన్న దిట్టముగనరే॥ ౩౭. కం॥ హరి
హరుల కలవిగాకనె । అవుతారములెత్తెననుచు అనగావినరే । సురుల
కు నరులకువశమా । పరిపరివిధములను మనసు ప్రచురించుటయే॥
౩౮. కం॥ యాజ్ఞమీరినయాలి నడవిగాభావించి । సాధుజనులపొం
దు సంగ్రహించి । సరసమెరుగక పోతే । విరసమైననుగాని ధరణిని
సన్యాసి దాసపోషా॥ ౩౯. కం॥ సద్గురునిసైకగానక । షడ్గుణములన
ణచలేక సంసారములన్। సతిపోరుకోర్వలేకను । సర్వంసత్యేశ్వరనుచు
సంచారములన్॥ ౪౦. సీ॥ సతిపోరుకోర్వక సన్యాసిలౌగాని । సా
కారమిడచేటి సాధనేది । సతిపోరుకోర్వక స్వగృహంబిడుగాని । సా
కారమిడచేటి సాధనేది । సతిపోరుకోర్వక సంసారమిడుగాని । సాకా
రమిడచేటి సాధనేది । సతిపోరుకోర్వక సాధులవుటెగాని । సాకారమి
డచేటి సాధనేది । పోరుగాకను సతినోటి పోటుకెరచి । తోటివారితో
సరిమాటలాడవెరచి । పూటకూళ్ళకుబోవగా వూరుకెరచి॥ ౪౧. సీ॥
సాగనిబ్రతుకులో సతిపోరుగలిగినా । సాధువేషముకంటె సరసమేది ।
అప్పులవారిచే నొప్పిగలవేళ్ళ సతి । కప్పుగంతులకంటె కరువుయేది ।
స్నేహధర్మములచే చెలగుచుండెడివేళ్ళ । పిలువసాగినసతి ప్రియముయే
మి । పలుమారుకొకమారు పలుకనిసతికంటె । ప్రారబ్ధమనుకంటె
ఫలితమేమి । అవురసంసారి సౌఖ్యంబు లౌక్యమిదియు । స్త్రీలుకుద
రని పురుషులు సిగ్గుయేమి । చెప్పవచ్చును శ్రీహరిచిత్తమదియు॥ ౪౨.
కం॥ వ్యభిచారి సతియైన । యేమిగాదనవచ్చు వ్రతచారియైన

తన వ్రతఫలంబు । విపాచారితోడయీాద సామాన్యమా । నరుల సురులకైన అరులకైన ॥ ౪౩. సీ॥ సతియుగయాశ్యైన సంసారముకుహాని సామాన్యముగ సభాస్థానిగాడు । కవియైన చవియైన కలగన్న వాతఁ లే కాని కొనసాగదా కాపురంబు । లక్షాధికారైన భిక్షాధికారైన లక్ష్యమెరుగనిసతితో సౌఖ్యమిదియె । విధిజెప్పగబోతె వివరమెంచగలేదు ఆలిచెడ్డదిసన్న అసలుతప్పు । యిట్టివారలకీజన్మ గట్టితప్పు । గుట్టుతెల్పె టిగుణులచే వినకతప్పు । యెట్టులైనను సంసారమట్టులైన॥ ౪౪. సీ॥ ఈ తరాకనుచాలా లోతులోదిగవచ్చు కాసులేకనుకాసి బోవవచ్చు । యిల్లాలురవబెట్ట యిల్లుకాదనవచ్చు కల్లగాదనవచ్చు కలియుగంబు । స్వగృహంబును కొండ గుహాముగాగనవచ్చు వ్యాఘ్రమున్నట్లు వ్యాపించవచ్చు । గ్రంథకర్తయినను గంధుగాగనవచ్చు గంగతోసమముగా గానబడదు । అవ్విర గృహరాణి పతిపాల గ్రహాముగాని । యెంతచనవరియైన యేవంతునైన । చింతలేగాని శ్రీహరి చెంతయానా ॥ ౪౫ ॥ సీ॥ వ్యాధులరువదియారు ఔషధంబునుగలదు అనుపానమునుగలదు అంతకంత । పత్యంబుగలదు అపత్యంబుగలిగితే ప్రాణభంగంబని పలుకుదురిల । యీావ్యాధికేమందు యీాలోకమునలేదు యేలోకమునలేదు యెంచిచూడ । దివిగాక రాత్రుళ్ళు దీపముండగవలె యీావ్యాధిదీపంబు ధిక్కరించు । వ్యాధిగనరాదు వ్యాపకంబద్భుతంబు । చూడకనరాదు యేమందు సుందరంబు । అవ్విర సౌఖ్యంబు లౌక్యంబు అందదెందు ॥ ౪౬. సీ॥ బిడ్డలంగలతల్లి గొడ్డురాలనవచ్చు సొడ్డులుయేవేళ సొబగుజేసి । కన్నబిడ్డలుయందు కరుణలేకను బూతులాడుచుండెడితల్లి భూతరాలు । పలుమారుబిడ్డల పల్చగాజూచిన పాపిగాదది ముందు పాముగాని । గుణహీనులైనెడల గుణముదెల్పగలేని తల్లిగాదదితొల్లి ముల్లుగాని । కల్లలోకంబు అల్లకొల్లారమిట్లు । సతులుకుదరని సంసారబ్రతుకు లిట్లు । మతులు చెడిపోయి మహికొంద రెతులుగదరె ॥ ౪౭. సీ॥ మగనితిట్టినయాలి మర్యాదలోటేమి ముష్టిచెట్లను తీపి ముందుగలద । భల్లూకమునుదెచ్చి బంగారమద్దినా బొచ్చుగాకనుదాని భోగమేమి । గృతము స్వనకముగ్రోల గోప్యమేమెరుగునా మకరంద్రమున క

ప్ప మసలినట్లె। ఫణులకెల్లప్పుడు పాలుబోసినగాని పరగవిషమునుబోయి ప్రచురమౌన। తిట్టుబోతులనోళ్ళను కట్టతరమ। రట్టుజేసెటిపెండ్లాన్ని నెట్టతరమ। అట్లునాగాక జగమంతనిట్టులాయె॥ ౭౮. కం॥ సతికుదరక మతికుదరక। యెతులై జగమంతదిరుగ యోగులమనియున్। జోగులమని భోగులవలె। భోగములను వెళ్ళమార్చ బొంకులు కొందర్॥ ౭౯. కం॥ సతికుదరని సంసారము। సన్యాశనవచ్చుగాని సందేహంబా। మతినిలిపి మార్గమిదియని। గతిపూర్వపుదసుచుచింతా వెతలనుకొందర్॥ ౮౦. కం॥ సతిసుతుల వ్రతముకుదిరిన సతతముగాదిదియుమిగుల శాశ్వతమేదో। హితవుగ మతిగనువారలు। సర్వము సన్యాసియనుచు చందముకొందర్॥ ౮౧. కం॥ అంధులు ధరచిందులు సతి। బంధులవల నీదలేక బంధములోనన్। గంధులుబొందుచు కొందరు। సందులుగనలేక పంచశరముకొందరు॥ ౮౨. సీ॥ ముక్కోపియాలితో ముప్పతిప్పలుకంటె స్వగృహంబిడచుటే సాధనంబు। మూతిత్రిప్పులుబడుచు మూలనుండుటకంటె స్వగ్రామమిడుచుటే సాధనంబు। పండ్లుకొరికెటిసతితో పవ్వళించుటకంటె సన్యాసియోగమే సాధనంబు। పతిపిలచినప్పుడే పలుకనిసతికంటె సౌఖ్యముల్ మరచుటే సాధనంబు। సతిపతులసందు సంసారసాగరంబు। యితవుగనలేక యిహమందు విద్యలన్ని। యెతులమన్నట్టివారిని వెక్కిరింతా॥ ౮౩. సీ॥ పతినితిట్టినయాలి పాముతోసమమండ్రు సుతులతిట్టినతల్లి నూకరంబు। యిరుగుపొరుగులతోడ యితవులేమెరుగక వీలుదప్పితె పతికి యింటిపోరు। యెచ్చుతగ్గులు యెంతమాత్రమెంచగరాదు యాలిమాటానకవీలులేదు। గొప్పదానవురాల గొందిలోనుండుమని మెప్పుమాటలుచెప్పి తిప్పుకొనక। తప్పదిది పతికి తల్లక్రిందైనగాని। భ్రమలునొందిన సంసారిబంట్లుకిట్లు। యెంతచనవరులైన వేదాంతులైన॥ ౮౪. సీ॥ అందచందముగాదు ఆనందమిదిగాదు అగచాట్లుబ్రతుకులకు అతుకులివియు। అర్థానుభముగాదు శబ్దార్థమిదిగాదు అర్ధశతకంబిది యన్యులార। మెప్పుకొరకునుగాదు ముప్పతిప్పలుగాని శక్తికొలదిగముందు ముక్తిగాదు। వేదాంతమిదిగాదు వెక్కిరించుటగాదు వినుడువిబాచారి విధములిట్లు

అపుర సన్మార్గ దుర్మార్గ ధర్మమార్గ । మార్గము గనక మహిలో
న మహిషమువలె । వింతకొన్నాళ్లు స్త్రీలచే చింతలివియు ॥ ౧౧.
గీ॥ యిట్టి తెరవుగల్గు యెట్టివారైనను । పుట్టిగాని యికను పుట్టనట్టి । గు
ట్టుదెల్పుగురుని మట్టుగా చేరితే । రట్టుమాని కొంత దిట్టమవును॥ ౧౨॥
గీ॥ విభాచారితోడయీద సంసారంబు । పాముకప్పగరువ పామరంబు।
సారమెరుగలేక సంసారమిడలేక । సానలేని కత్తి సాధనంబు ॥ ౧౩ ॥
విభాచారి లక్షణం. సీ॥ మగనితో కలహించు మర్యాదలోపించు
మగవారుకంటబడ్డు మాటలాడు । యిరుగుపొరుగులతోడ హితవేమె
రుంగదు యింటివారికిపోరు యిందుజేయు । అత్తమామలనత్తి మొత్తు
చుండునుసదా చుట్టాలనేవేళ తిట్టసాగు । కష్టమెరుగదు ప్రజల యిష్ట
మేమెరుగదు తగవుజెప్పుటనుమహా తద్యారాలు । పతినిదూషించు నే
వేళ పండ్లుగొరుకు । యెదరుమేలోర్వజాల దేవంతునైన । రవ్వతాజే
యు పతినెపుడు గవ్వజేయు । మగువసంసారియైయున్న మార్గమదియు॥
౧౪. వ్యభిచారిలక్షణం. సీ॥ పతినిజూచినవేళ పండ్లువికళించుసు ప
రమాత్ముడనిపేరు పలుకుచుండు । బూషించునేవేళ దూషించుమదిలో
న భాషించువేళ తా బంటుయౌను । మూతిద్రిప్పుచునుండు మూల్గు
చుండును అన్యపురుషులందున చాల ప్రియముతోడ । పట్టుగా సంసార
మట్టుతెలియదటంచు గుట్టుగాపతితోడ గొణుగుచుండు । యిరుగుపొ
రుగులవారితో యిష్టముగను । కష్టసుఖములయందు తా కర్తవలెను।
నష్టమైనను పతిసతికి స్వేష్టమనుచు । మాటలోల్లనె దాటించు మగువ
యిట్లు ॥ ౧౫. వ్రతచారిలక్షణం. సీ॥ పతియమాయకుడైన సతి
సౌఖ్యమొనరించు సంచితంబనుమదిని చంచరించు । యెడ్డివాడైనను
గుడ్డివాడైనను నడ్డివాడైన నానాథుడనుచు । లౌక్యసౌఖ్యములందు న
మ్మకంబెరుగదు నరజన్మ మీజన్మ నలువిధములు । పతినిదూషించదు
పరులనిందించదు పలుమారు ప్రాప్తమని పలుకుచుండు । ఆదినేజేసుకు
న్న నాదనుభమనుచు । పాదుగా నెవరుభక్షింప పాలులేదు । తప్పది
దియనుచు యికముందు తిప్పలనుచు । తప్పుకొనితిరుగు వ్రతచారి ము
ప్పులేక ॥ ౬౦. పతివ్రతాలక్షణము. సీ॥ పతికెదురునిలువదు పలు

కదు పరులతో సంభాషికిలింపదు పద్మినదియు । ఆహారస్థైనముల్ అతి సౌఖ్యమొనరించు లౌక్యధర్మములన్ని లయము జేయు । గుణములన్ని యుడిసి గణితంబుగా జేయు ఘనము జేయును సభాఘనుని జేయు । అంద మంతయుజూపి ఆనందమును జేర్చి ఆకారమునుమార్చి దదియుఅదియె । ముక్తికాంతదదియె ముముక్షురు మూలమదియె । పతులగతులనుతప్పించి పరముజూప । శక్తిరూపములున్న స్త్రీలు స్తుతిపియె । స్తోత్రులై వున్న ధరలోన భక్తులకును॥ ౨౧. సీ॥ పాతివ్రతులనెంచ పరులకు శక్యమా సురలకుశక్యమా సుంత్ర్మసదియు । హాంకారప్రణవంబు జాంకారమనవచ్చు ఆంకారమనవచ్చు ననసియందు । సాకారమునన్న సోకారమునుదీసి ఒకారమును జేర్చె అమ్మలదియె॥ భుక్తి భక్తియు యుక్తి శక్తిరక్తులనిచ్చు ముక్తినొందించేటి మూలమదియె । అలివైన వచ్చి ధరలోన అతెజూపి । ఐక్యపదవిని యెందించు అమ్మకమ్మ । పూర్వకృతిమట్లు పృథివిలో పురుషులకును । జ్ఞానమాంబలు ప్రాప్తించు ఘనులకట్లు॥ ౨౨. కం॥ సతిపతి మతికుదిరినయెడ । సందేహములేక దేహ గేహము రెండుక్ । ఘనహామువకళైపృంపును । యేకాతుదిద్వయము నందు ఓంప్రణవంబై॥ ౨౩. కం॥ సతికుదిరిన పతికెప్పుడు । యితను గ పరమార్థమునగి యిహామునవచ్చుక్ । ఆహామనవచ్చును అల్లన । కామమునకు కాంతెముక్తి కాంతెనవచ్చుక్॥ ౨౪. కం॥ సతికుదరక సంసారము । హాతవేమన కొంతమంది యెతులై పోయెక్ । మతిలేకను గతిగానక । అతివాయెదమనుచు అడవులవి మేలనుచుక్॥ ౨౫. కం॥ సతికుదిరిన సంసారము । యెతులైనాగాని యిహాము హితమేయనుచుక్ । మతికుదిరి మార్గముండరి । సతివల్లన సర్వసౌఖ్య సంపదలందిరి॥ ౨౬. కం॥ సతికుదరని సంసారము । సన్యాసని కొంతమంది సన్యాస్త్రులంటు । సద్గురుని సైకగినుగొని । దుర్మార్గ ప్రవృత్తులన్ని దూరము ద్రోచుక్॥ ౨౭. కం॥ సతికుదరని సంసారము । సతమేమని కొంతమంది సన్మార్గముచే । సాధులుమైనను ధరలో । సంసారము యిదియటంచు సంతోషముతో॥ ౨౮. సీ॥ సతిసుతులుచుట్టాలు మట్టుగాకుదరనా గుట్టయినగురు సేవ దిట్టమనుచు । సర్వశాస్త్రములందు

చదువనేర్పరియైన వేదాంతమన్నదే యెక్కువనుచు। అష్టయోగము
లందు నిష్టలునేర్చినా పుట్టిగిట్టడమందు గిట్టదనుచు। షణ్మతంబులయం
దు సాధింపనేర్చినా సాకారమునుదించే సాధనసుచు। వెతుకుచుందు
రు వెయివేలగతులనైన। యిహము పరముకు యిమదు యివ్వాగోరి।
రవ్వాయుంటైన తనబ్రతుకు గవ్వాయైన। సున్నావలెనుండు ధరలోన ము
వ్వవలెను॥ ౧౯. కం॥ యోగులు భోగులుగాతను। భోగములను ను
న్నవారి బోధలుయిటులన్। రాకట్టిపోకటియిమాకున। ఆకట్టితోనున్న
గాని ఆనందంబుల్॥ ౨౦. సీ॥ మానమానమునబుట్టి మానమందైపెరిగి।
మానమందేనష్టి మర్మమేమొ। మానమునకొకసారి మార్గమునిదెలిపి
నా। మాయదెలియలేక మమతవలన॥ ౨౧. గీ॥ మానుమానుబట్టి
మర్దించినంతనే। మప్పు మాను దాని మర్మమేమి। తనుపు తనుపుబట్టి
తరచినవల్లనే। తనువృతనుగునను తరచవలెను॥ ౨౨. గీ॥ తరచగ
ల్గువారు తత్వవేత్తలునైన। తరముగాక చెప్పతరముగాక। ఆట
బూటకమన్న నాటకంబగాన। మాటలన్ని మాట చాటుగానె॥ ౨౩.
కం॥ గాలము బెండును చూచుచు। మీనము పడలాగినట్లు మేదినిలో
నన్। సోహంసోహము జేర్చిటి। సాహసులై యున్నవారి సాధనయిట్లు॥
౨౪. కం॥ వాదము భేదముచేతను। సాధనమని కొంతమంది సాగర
మందున్। మీనము గ్రాసములిచ్చియు। ఆరములేకుండగానె అటు
యిటుదిరుగున్॥ ౨౫. గీ॥ నాసికాగ్రములో నినాసమైయుండినా। బ్ర
హ్మపూజజేసి భ్రమలునణచి। ఆత్మపూజజేసి ఐక్యంబుగావలెను।
ధరణిని సన్యాసి దాసపోషా॥ ౨౬. కం॥ భక్షణకొరకై భిక్షము।
రక్షకుడని పేరుజెప్పి పక్షము లేకన్। శిక్షణ మదిగనలేకను గృహాకక్ష
కులైనవారి గుంపులుగనరే॥ ౨౭. కం॥ రుద్రాక్షలు మెడనేసుక। రుద్రు
నిపలుమారుదలచి భద్రముగానే। చిద్రూపమందెమర్మము। అగ్గలు గ
ననేర్చినట్టి పెద్దలునసుగా॥ ౨౮. సీ॥ సన్యాసియోగమైనను। సంసారము
నందుగాని సాగరమందున్। మీనమునుసలినచందము। గాలముచేజిక్క
కుండా గన్యతగనుమీ॥ ౨౯. గీ॥ గ్రంధకర్తోయని క్రిందుజేసినవరులు। నిం
దలాడినిజము నిలుపలేక। సాంద్రగాధరలోనఅందమంతయునోలగి। అం

దుతైరినంతే యుండునంటి॥ ౨౦. గీ. ఖ్యాతికొఱకునుగాదు కవిజెప్ప
టిదిగాదు । కమలనాభుని మహిమ కానలేక । గోతబెట్టువరకు గోవిం
దునామంబు । యుంచుకొయదలచి యుంచునుంటి॥ ౨౧. గీ॥ మనువ
లేకహరిని స్మరణజేయుటగాని । స్మరణజేసినంత పరములేదు। పరము
కంటెమిగుల పైనున్నదని పెద్ద । లనగవింటిగాని కనుటలేదు॥ ౨౨.
కం॥ గాలముచిక్కని మీనము । సాగరమున దిరుగలేదా సంసారము
లో । సాధులు వుందురటందురు । సన్యాసులమైనగాని సార్థకమేమి॥
౨౩. కం॥ గాలముచిక్కని మీనము । సాగరమున సంచరించుచుంద
ముగానే । సాధులు సంసారములో । మాయకులకు చిక్కనట్టు మర్మ
ముగనరే॥ ౨౪. కం॥ తప్పులువెతుకుచు కొందరు । తప్పాదు వేషము
లుచేత మెప్పుగధరలో । వప్పింతురు నొప్పింతురు । కప్పలవలె మాట
లాడి కడదెరుగరనిరా॥ ౨౫. కం॥ కడజన్మపుకాయంబని । కడసార
పుబిడ్డవలెను కమలభవునకున్ । కలదెరగు లన్నివిడచియు । కడమా
టలు వెతుకమనిరి కలియిలనైనన్॥ ౨౬. కం॥ తప్పొప్పులు యీ
తుప్పకు । మెప్పులు యావత్తుముప్పమేదినిలోనన్ । అప్పులురొప్ప
లుమైనను । తిప్పలునసరాదు ముందు నొప్పులనిరి॥ ౨౭. కం॥ ఆగా
మి సంచితంబగు । ప్రారబ్ధపు ఫలములెందు పక్వంబనిరి । హరిహరుల
కలవిగానిది । ఆకారముపుండువరకు అనుభవమనిరి॥ ౨౮. కం॥ మురు
గులు మురిడీగొలుసులు । మృదుపుగ మొలత్రాళ్ళువేసి ముందటికొర
కై । మాటలునాడించుటకే । పాటలువాటముగపాడ నూటిదినరి॥
౨౯. కం॥ రామాయని వకమారును । రాజసమును విడచిమదిని
రంజిలుచునే । కాముని సెరములుకట్టియు । తామసమును లేనివారు
ధరతత్వవిధుల్॥ ౩౦. కం॥ మానవులై సుహిపుట్టుచు । మాధవు
డనలేకమదిని మార్గముగనకన్ । మాయకులోబడి తిరుగుచు । మగు
వల మమకారములను మానములందున్॥ ౩౧. కం॥ భుక్తికిభూము
లుదిరిగే । భక్తులుబహువిధములైన భావంబాకెం। యుక్తాయుక్తము
లెల్లను । ముక్తులకేగానిదాని మూలముమనసా॥ ౩౨. కం॥ కాయ
మెన్నాళ్లైన కడమొనలుకనరాదు । కాయముకాయమాకర్మగాని ।

మర్మమెఱుఁగకమహిని మాటలాడుటేగాని । చర్మనాట్యమనుచు చెప్ప
లేదా॥ ౯౩. గీ॥ తొంగ్రలుమ్రెక్కి చిగ్రులు చీకాకు । చిగ్గుకాన లేక
యొగ్గులాడు । తగ్గియున్న వారి తత్వంబుగన లేక । ధరణిని సన్యాసిదాస
పోష॥ ౯౪. గీ॥ పదునాల్గుతొంగ్రంగోఁ పరమాత్ముఁ డుండెనని । పలు
కుచుండిరివినవె పలువిధముల । కరినిగాచిన వాని కపటంబు గనలేక ।
కాలమంత జాఱ మాయనవే॥ ౯౫. గీ॥ గారడీవిద్య జగమిద్యగట్టి
గాను । మట్టిగా గురుసిగట్టును బట్టువారు । రట్టులేనట్టి బ్రహ్మంబు
బట్టనటవే॥ ౯౬. గీ॥ ఆడదానికిబుట్టె అఖిలజగంబులు । ఆడదనగ
జాడ యాడదనగ । యీడపింగళపైన దోడుగూడున్నదే । జాడగన్న
వారి జన్మసున్నా॥ ౯౭. కం॥ లకులుగ లిగిన కుక్షికే । చెక్కులుశో
భస్కరంబు సొంపుగగనవే । అక్షయముకాదు కాదని । పక్షేంద్రుని
బాటులిట్లు పలికెరివినవే॥ ౯౮. కం॥ నీవన్నది నేనన్నది । నీనామహా
త్మ్యమునువశమా నిజముసుకన్నా । అన్నది విన్నది కన్నది । సున్నా
యీమూడుబాడి కన్నాలన్నా॥ ౯౯. కం॥ భావముదెలియని భజ
నకు లోహాపుతాళాలుయెన్ని లోటేమున్నా । భావముదెలసిన భక్తు
లు । సోహముమదిగన్న వెనుక సొంపేమున్నా॥ ౧౦౦. కం॥ బంగార
ము కంగారే । శృంగారముశాయువలసి సుతులచేతన్ । లోంగినపిమ
టజూడగ । వెలిగారముచేతదాని వెలహెచ్చాయన్॥ ౧౦౧. కం॥
అద్దపుపైరంగులచే । సిద్దంబైనట్టిజ్యోతి సోద్యంవలెనే । సిద్ధినిబొందిన
వారల । బుధులువివరింప వశమభువి నరులకును॥ ౧౦౨ కం॥ పె
ద్దలు అద్దులుదెలియక । పెదపెద్దవి మాటలాడి పెద్దలమనుచున్ । సు
ద్దులుజెప్పెటివారల । బుద్ధులుబోధింప వశమబుధులకునైనన్॥ ౧౦౩.
కం॥ అప్పావేగ మెరమ్మిక । తప్పునననుగానసికు చెప్పగ లేదా । మెప్పుకిగాది
దినొప్పికి । తిప్పలుబడుచుంటి కాళ్లుతీపులచేతన్॥ ౧౦౪. కం॥ కాయ
ముపుట్టినవెంటనె । మాయనుపుట్టినది మదినిమార్గముగనకన్ । మాట
లునేర్చితిమహిలో । కూటికేచనిపోతే వలాకాటికేరామా॥ ౧౦౫.
ద్విపద. వినుడినరులార యీవిశ్వంబునందు । ఆరనూరుపై నారుభాష
నేర్చి । షడ్భావములచేత షణ్మతంబులను । అష్టయోగములనే నిష్ఠలు

చేత । సర్వేశ్వరుండనెటి సందు దెలుయుటకు । సాధులమనికొంత స
న్యాశులనియు । సద్భక్తులనికొంత సద్గోష్టియనుచు । సతిసుతులపో
రుచే సమభావమనుచు । కాషాయవస్త్రాలు కమండలములు । యో
గదండంబులను యోగులనికొంతా । జోగులమని సంకజోలెలనుకొంతా
పెద్దలుమనికొంతా పెద్దవేషముల। గురువులమనికొంత గురుతులిడుమ
నుచు । అనేకథలాడపనికొంత ఆనందమనుచును । సభమెప్పుగలయట్టి సర్వ
శాస్త్రములు । చదివిచెప్పుచుకొంత సంతోషములను । సంస్కృతంబని
కొంత సభలంచుచాటి । వేధంబులనికొంతా పెక్కుమాటలను ।
కొవ్వులమనికొందరు । కలదిరుగుచుండ । పుదరపోషణగాని కుమారుట
దిగాదు । చదువురిగసంసార చంచారమదియు । వేదాంతమనికొంత
వెర్రిబ్రమచేత భద్రమెరుగనిగురుని రుద్రుడనిచేరి । కుద్రలనుగని మ
హాముదమొందికొంతా । సద్విజపములుకొన్ని సాధనములనియు ।
మంత్రంబులనికొన్ని మగ్నమనిచెప్పి । అచలపరిపూర్ణబున అసలయిన
వనుచు । తారకంబనిచెప్పి తంతుజపుపురుషు । చిత్కళలుజూడి చిన్మ
యుడనుచుమదిని । ఆనందమేగాని అసలదియుగాదు । నామరూపక్రియ
లు లయమనుచుచెప్పి । నారాయణుడంటే నగుబాట్లగాకా । నామం
గలవాడు నరహరియనుచు । నాట్యమాడుచునుండే నగరమిదియనుచు।
కనలేకఅనలేక వినలేకజనుచు । కలకాలములయట్లు కలియుగంబనుచు।
కడతేరుచుండు యీకర్మకాయములు । నడదెలియకనేయట్టి కర్మబం
ధముల । చిక్కినిక్కు పడుచుండు శ్రీహరియనుచు । జగమంతయీరీతి
జరుపుతేగాని । జన్మమొల్లనిబాడ జారలేదనుచు । అస్సలెరిగిన పెద్దల
సగనేవింటి । సుద్దుతేగాని నేనద్దుతెరుగనుగా । గద్దరింపగ వద్దుగనుతె
వరువిన్నా॥ ౧౦౯. కం॥ సన్యాశిదాసుడీ । శతకంటుజేసేను మెప్పుగా
దు చూడతిప్పలివియే । అప్పుజేసిపెట్టి చప్పసాతగ్వాత । విభాచారిశ
తకమింతపింతా॥ ౧౧౦.

విభాచారిశతకం సంపూర్ణము.

తత్వకీర్తన - ఆదితాళం.

చూడాబోదాము రారోయమ్మా దొరలుండేరయిలుబండి చూతాము రారోయమ్మా॥ చూ॥ బండినిగనవలె భావములోపల కొండల పొడవున వుండినపాపము బండలుపిండయినట్లుగోవునట॥ చూ॥ ఆగామనుయే రోసువేసిరట భ్రమయనియే పట్టాలువేసిరట దుష్కృతమనియే యినుపార్లు బెట్టిరట సుకృతమనియే చిలపవేసరట॥ చూ॥ సంతకర్మలనే స్టేషనులుండట వాక్కుకర్మ యనే మేష్టరులుండట యిచ్చినమట్టికే టిక్కెట్టిచ్చుట॥ చూ॥ యిచ్చిన మాత్రమే దూరముసిచ్చుట యెచ్చుడిగితే నిన్నెక్కనివ్వరట తప్పుడుపనులకు కాపులుందురట॥ చూ॥ జన్మకుమిగిలిన ప్రారబ్ధమనె మూటగట్టినీ వెంటబెట్టుటకు గూడుప్టేషను లేర్పరచిరట॥ చూ॥ నాదికాదు యిది నీదేయని వకప్యాసు జేసినిచేతికిస్తురట పోయినదూరము వెంటవచ్చునట॥ చూ॥ కాసీయనియే శివస్థానమట రామేశ్వమనే హరిస్థానమట భ్రమపీడక యీనషమనేదిరుగట॥ చూ॥ బండిచూడగా బహుసొద్యంబట యీషణాదులే యినుసులాయెనట తాపత్రయములు తలుపులాయెనట॥ చూ॥ ఆశంలనే బెంచిలువుండునట నడతజూచుటకు డిబ్బీలుండుట గుణములనే లెట్లన్లువుండునట॥ చూ॥ బండగుణములనే బిరాకులుండుట కాయకర్మయనే గార్డువుండునట వెనుకనుండి తనుముందుచూపునట॥ చూ॥ ముందుబండినీ ముగ్గురుదొరలట విష్ణుయీశ్వరబ్రహ్మవారలటపంచభూతములు ప్రబలినబండిట॥ చూ॥ నిప్పునీరనివాయువచేతను దూరముకొలదిగ భత్యకర్చుని బొగ్గునువెంటనుబెట్టుకునుండుట॥ చూ॥ యికపొమ్మని గంటనువాయించట దోవచూడుమని శికినివాల్చునట అడ్డులేదని గేటులుండునట॥ చూ॥ కిన్నెరస్వరముల కేక వేసునట బండిగదలితే దణదణ గణగణ జణజణలాడట గప్పుగప్పునట॥ చూ॥ యీడపింగళనె నాడులుపక్కనె రాకపోకలు రమ్యముగానె తాళముమద్దెలతళంగుతది

గిణ తాకిటికిటికిటి జంకృతజంకృత టాంగుటాంగుమని గంటనాదమట॥ చూ॥ గజ్జలుమ్రోతలు గర్జిలుచుండట కొండగుహాలు ఘోషించుచుం డునట వ్యాఘ్రసింహాములు బెదరిపోవునట॥ చూ॥ నీవె నేనని నే నేనీవని యెదరువాలును వచ్చెబండ్లను తప్పుగోడ్లను తప్పుకుపోనట॥చూ॥ వాసి గవల్లురునరసింహాచార్యులకు బండిచిత్రము బాగుదెలియునట బండలుకరిగి బిండి జేసునట॥ చూ॥ వారివద్దనే కొలువయియుండిన దాసుమునన్యాసయ్య నేర్చినా పనులచిత్రము పట్టికష్టమట॥ చూ॥

శ్రీరస్తు.

ఇది

సాంఖ్యతారకమనస్కాచల పరిపూర్ణ రాజయోగనిష్ఠాగరిష్ఠులు శ్రీవల్లూరు లక్ష్మీనరసింహాచార్యులుంగారి శిష్యులు పోతాబత్తుల అప్పలస్వామి వానపల్లి సన్యాశిదాసుగార్లచే రచియింపబడిన

సహోదర సంభాషణ.

గీతపద్యములు.

ముక్కంటిసుతునకు మ్రొక్కసేసాగితి । సక్కజేయుసకల కార్యములను । అక్కరైనపదవి అడుగనేదలచితి । వెతకిబట్టుకుంటి వేడుకలరా॥ పద్మశాలీలలో ప్రఖ్యగాపుట్టిన । వసుధ వానపల్లి వంశమునను। దాసు సన్యాసివై ధరనుబరగినవలన। ధర్మములనుదెల్పు ధర్మమయ్యా॥ ౧

కపటముడిగినయట్టి కైకాలికులజుండ । నీదువంశమునకు నీతివరుడ। ధరణుపోతాబత్తు లప్పలస్వామిని । వయ్యనడుగలేదా అంతవరకు॥ ౨

అయ్యవేరనుమాట ఆశమాత్రమెగాని । మొట్టమొదటనుండిచిట్టచివరు పాదుదెలిపి జన్మ పావనునిగా జేయ । నీవెగాక వేరు లేదు కాదా॥ ౩

యెన్నివిధములైన వేదాంతమన్నది । అయ్యవలనువింటే అవునుదృఢము । నాదువలనవింటే నీదుసందేహము । తీరు లేకజన్మతీరదేమొ॥ ౪

అట్టిమాటలువలన అట్టిట్టుశాయకు । అయ్యవలెనిమ్ము నాశ్రయిస్తి । పట్టుగానుజగము గుట్టుదెల్పుమునాదు । గుణముతీర్పవలెను గుణ

రహితా॥ ౫ ॥ నీవునేనొకటనుచు నిజముమనగురువర్యు। లక్ష్మీనరసింహార్యు న్యాయమదియు। వేరెమార్గము జెప్పి వెత్తేమి జేసెను। మనసు భ్రాంతికాని మరియులేదు ॥ ౬ ॥ గురువర్యులొకరైన గురుతువకరైనను। గుణము వేరుగనుకి గురుప్రకారము। వెక్కువనుచుమదిని నిక్కముగనమ్మితిని। చిక్కుదీర్పవలెను మక్కరేలా ॥ ౭ ॥ మక్కరేలమనకు మానవజన్మంబు। మహినిపుట్టినందు మార్గమెంతకి। అక్కరైనపదవి నిక్కముగ గనవలెను। నిక్కయుంటకాని చిక్కబోదు ॥ ౮ ॥ చొక్కియుంటనేను నిక్కము దెల్పుమా। నిలవర్ణనమము నీవెనిజము। యితరులెవ్వరైన హితవులుదెల్పినా। హితవుగాదుమదికి హితవు దెల్పా ॥ ౯ ॥ హితవేమిదెల్పెదను సతమన్నదేకదా। యిదివరకుగురునిచే విన్నకన్న। పున్నెపెన్నెలకన్న పూర్వమున్నదెన్న। బయలు చూడబోతె బంధినున్న ॥ ౧౦ ॥ విన్నమాత్రమెల్లా వినులున్నంతకే। కన్నలున్నవరకె కన్నముద్ర। బట్టలైలుపెద్ద బంధినున్నదే। గుట్టు దెల్పుదాని గురుతులెల్లా ॥ ౧౧ ॥ గుట్టుదెల్పుమటనుచు గట్టిగానడిగితే వట్టిమాటలచేత దిట్టమానా। అట్టిజూడగనీకు వైరాగ్యమేమిటో। అడుగవలసియుండు నడుగవలయు ॥ ౧౨ ॥ అడుగవలసినమాట లడుగవలెననిగాదు। ముఖ్యమైనమాట మూలచాలు। హట్టువిడుపులేని పది మాటలెందుకు। దిట్టమైనపదపి డిడవలయు ॥ ౧౩ ॥ పంచభూతములను బరగ ప్రపంచంబు। పంచపంచకములు సంచితంబు। సాకారముననుండి సాధింపవలెదాన్ని। వంచనంబుగలిగి వసుధయుండె ॥ ౧౪ ॥ వేదశాస్త్రములెల్లా వెతలనుచు కతలనుచు। మతులుగానకదాన్ని మరిగిరిసిరి। కల్లశాస్త్రములెల్లా చల్లగాబోధింప। కాదున్యాయమదియు కపటమేలా ॥ ౧౫ ॥ సరెసహోదరనీకు శాస్త్రసమ్మతములే। చెప్పనేల నీకువచ్చనేల। చేతనైనమాట చెప్పెదనిటువైని। చేతగానిదేదో చెప్పవలెను ॥ ౧౬ ॥ శ్రీష్టిసృష్టిల్లాయె స్పష్టముదెల్పుమా। కష్టమేల మనకు కబురులేలా। అష్టయోగములైన సిష్టలేననుచుండ్రి। నష్టమే మిగాక లాభమేమి ॥ ౧౭ ॥ శాభాషనశిగిలిపి చెల్లునువైరాగ్య। మెల్లవింటిని కల్లకాదు కాదు। అడుగుచున్నందునా అడిగినమాటకు। అ

నుభవంబుగలదు అనుగుమికను ॥ ౧౮ ॥ వేదాంతమందురు యేపురూ
పేమిటో । అట్టిదిట్టిదనుచు అసలుయెరుగ । గట్టిగానుదాని గుట్టుదెల్పు
ము వేగ । యితరమేమి మనసునుంచబోకా ॥ ౧౯ ॥ వేదాంతమన్నది
యేపురూపెరుగకు । రాకపోకెరుగడు రత్నమనియు । లేనిచపోసదే
వున్నదున్నట్లుగా । నిజముదెలుసుకుంటె సనెసన ॥ ౨౦ ॥ నిజమన్నదె
రుగను నీవెవ్వరెరుగను, నేనెవ్వరెరుగను నిక్కమిదియె । మనిషిమా
త్రుండైన మర్మముదెల్పుమా । నుహానుబుట్టిన మానూగణమేదో ॥ ౨౧ ॥
పుట్టమంకునుగలదు గిట్టమనుగనుగలదు । పుట్టకుండగమునుపు పుడమి
యందు । సంపుదెలసినవారి ఆనందమేమందు । సంచిలేనిమాందు జగము
నందు ॥ ౨౨ ॥ పుట్టిగిట్టడమందు యీవరికుసేమందు । విన్నదందును
కొందరయ్యలందు । పుట్టకుండామందు పుడమిలో గలనుందు । పొట్ట
యాందు పట్టి పట్టమందు ॥ ౨౩ ॥ అనుపాన పత్యముల్ అంద
ము నడిపితే, మందు యివ్వవచ్చు మాటలేలా । సుందరాబయిన
ట్టి సూక్ష్మవస్తులచే । కాయమనెడి వ్యాధి కడకు పోలగు ॥ ౨౪
అనుపానపత్యముల్ అందమనేకదా । అనుసరించి మిమ్ముసనుగవల
సె । వివరమంతయుదెల్పి విధికృతంబనబోక । విన్నవరకునైన సున్న
కాదా ॥ ౨౫ ॥ అనుపానపత్యముల్ అనుమైనశాస్త్రముల్ । కాయము
న్నన్నాళ్ళు కర్మకాదా । పెద్దవాళ్ళనుచేరి బుద్ధివినుకొమందు । కాయ
కర్మవిడితే కడదేముందు ॥ ౨౬ ॥ కడదిముందైనందు కర్మయోడెనయ్య ।
కాయమీదనెకదా కలియుగంబు । యిట్టిమాటలుగవా పట్టిమిమ్మడిగె
దను । యెట్టులైనయికను రట్టుగల్గు ॥ ౨౭ ॥ రట్టులేలమనకు రాజసమణు
సుమి । దిట్టమైనపదవి దివ్యముగను । యెట్టులైనగాని యేకోభవించితే ।
రట్టులేదుదానిమట్టులేదు ॥ ౨౮ ॥ రట్టంటునేగాని రాజసమదిగాదు । గు
ట్టుదెల్పుమనుచు గట్టిగాను । పట్టిమిమ్మడుగగ పరులెవ్వరున్నారు । దా
సులైన నాదుదాతలైన ॥ ౨౯ ॥ సరెసిమ సందేహసంశయంబిడునట్లు ।
వినుమిచెప్పెద నీసునీనులార । వేదశాస్త్రములన్న యజ్ఞకట్టలుచేత ।
పెద్దవాళ్ళ బుద్ధిరద్దుయాను ॥ 30 ॥ బుద్ధిరద్దానెడల బుధవర్గమైనను । పు
ట్టబోరుధరను గిట్టబోరు । చెప్పితిరిమీమాట నప్పితినినామదిని । వి

తలిట్లుదెల్పు చింతలేలా॥ ౩౧॥ వింతచింతలేల విధికృతంబననేల । అంతులేనిజగము వంతులేల । పంతమునను గురుని చెంతజేరి తేజాలు । అంతుదెలసుకుంటె వింతలేలా॥ ౩౨॥ వింతచింతలనగ వితమేమి తెలియదు । వీనులార నాదువిన్నపంబు । మత్నించినడిగినా మనిషిమాత్రుండైన । మార్గమన్నదేమొ మాటచెప్పుమా॥ ౩౩॥ వేరెమార్గముగాక వెతలుక తలును కాక । చెప్పెదను నామాటచెప్పలవినుమ ॥ నేనన్న దేముందు నీవిన్న దేముందు । ముందువలనయిందు అందులకును॥ ౩౪॥ ముందు నేనెరుగను యిందైనయెరుగను । ముందైనయెరుగను ముఖ్యమొకటె । మనిషిమాత్రుండైన మాటడడిగితినిమిమ్ము । మరపుచెందుటకును మాటలివియు॥ ౩౫॥ అగ్నిబీజంబాయె గంగప్రాణంబాయె । పృథివికాయంబాయె పుట్టగిట్ట వాయువపరమాత్మ । గగనంబుజీవాత్మ అయిదుగూడిఆయెనాయె జగము॥ ౩౬॥ వింతదెల్పితివయ్య సంతోషమాయెను । అగ్నిబీజంబెట్లునాయె దాని । వివరముచెల్పుమా వినగోరిఅడిగితి । వీనులందు వితవు లేమనందు॥ ౩౭॥ విత్తుమారకగాని యిహసృష్టిగాబోదు। సత్తుమారకను సాకారమేది । స్వేదవల్లను స్త్రీలగర్భమందుననీవు । శిశువు రూపమన్న సిగ్గులేదా॥ ౩౮॥ కరములుజోడింతు కరకంఠుడవెనీవు । గంగప్రాణంబెట్లు గలైనయ్య । విసుకబోకమదిని వుచితముంచగవలెను । విన్నకొలది జగముసున్నగానే॥ ౩౯॥ సత్తుచేవీర్యాంబు సాగినవెంటనే । చితుచెబుద్బుదము సొంపుగాను । శ్రోణితంబుపైన శుక్లంబుక్రిందాయె । అందువలన గంగప్రాణమాయె॥ ౪౦॥ శాబాషుచెప్పితిరి సందేహమిీడెను । పృథివికాయమెట్లు పుట్టగిట్టా పుణ్యాత్మనాకది । పూనిబోధింపు । మాయోనులందు పుట్టయోగమేమొ॥ ౪౧॥ యోనిప్రజాపతులు యాకమైనంతనే, రాపుచేజగమంత మోపుగాదా। షాపుగానున్నట్టి ధరణికాయముగాక । యితరమేమికలదు వినుమసీపు॥ ౪౨॥ పరమాత్మవాయువసి ప్రచురింపజేస్తిరి । దానిభావమేమి దాసవర్యా । విన్నవరకు కన్నులున్నంతవరకునే । మిమ్ముమినహాసున్నవున్నదన్నా॥ ౪౩॥ సర్వజీవులయందు సంచారమైవున్న । సంధుగనుమిదాని అందమెల్లా । అగ్నిగంగపృథివి ఆకారమయెగాక । యితరమిదియె అదియెస్వాతమనం

గా॥ ౪౪॥ యేమిధర్మమయ్యా యెన్నాళ్ళు వెతకిన । వేదమనిరిగాని ఆదిలే
దు॥ మిమ్మునడిగినందు మీరిదిదెల్పుమా । జీవిగగనమనగ భావమే
మి॥ ౪౫॥ అందిఅందనిదైనదందు చేతనుకొంత । రూపుపుట్టిదనుచు రూ
పిలేదు । కనికానట్టిది కనులనమునుగదా । కానవలెను దీనిభావమధి
యు॥ ౪౬॥ అయిదు చెప్పితిరయ్యా అయినయ్యాజగమయ్యా । యింకొ
క్కటుండిగదను యింపుగాను । మనిషిమాత్రుండైన మర్మమిదినంటిరి ।
పోతుపెంటి రెండునేటిలేమి॥ ౪౭॥ గగనమగ్ని రెండు గనపురుషరూపం
బు । పృథ్విగంగరెండు పెంటిరూపు । వాయువశరీరంబు వాలలాడుటవ
ల్ల । ఆయెనాయుజగము అసలు రెండు॥ ౪౮॥ అయిదుమిశ్రమైన అసలు
యిట్లుండగా । వేరుపాటుగలిగె నెందువాత । సందుదెల్పుదాని అందమె
ట్టిదోకాని । బందమీడగట్టి బట్టబయలూ॥ ౪౯॥ కుడిపురుషరూపంబు
యెడమస్త్రీరూపంబు । యిడపింగళి రెండు నాదులవియె । స్వరపరీక్షనుబ
ట్టి చెలరేగినంతయే । గానవచ్చుమునుకపటమేమి॥ ౫౦॥ వేదాంతమున్నందు
వెతకిమిముగన్నందు । మొట్టమొదటబుట్టు మొలకసందు । అడిగినందునను
దికి ఆనందమైనందు । జగమునందుచూడ జన్మమొందు॥ ౫౧॥ అడిగినందు
కింత ఆనందమేకదా । అడుగవలసియుండె అడుగుమింక । అడిగినంత చెప్ప
లేనట్టివాడైన । ద్రోచినంతవరకు ద్రొక్కులేలా॥ ౫౨॥ మనిషిమాత్రుం
డైన మర్మముదెల్పితి । రిమహినిబుట్టినందు మార్గమేమి । తిరుగవలసిన
ట్టి తీర్పులు తెల్పుమా । చేయరానిదేమొ చేయుటెమో॥ ౫౩॥ మొ
ట్టమొదటతప్పు మసలుచున్నట్టి । జీవినిలిచరాదు జీవిగనుక । భ్రాం
తిలేని జీవి బ్రహ్మంబుసమమవును । జీవిలేని భ్రాంతి జీవులెంచు॥ ౫౪॥
పాపపుణ్యములకును పాదుదెల్పితివయ్యా । పాపనునిచేయ నాపాదుసీవె ।
జీవిభక్షణలేని జీవెట్లునిలచునో । జీవులందు వేరె జీవులేవో॥ ౫౫॥
జీవులివరము లెంచి జీవిభక్షణజేసి । జీవినిలుపవలెను జీవనముగ ।
జీవినిలిపినెనుక జీవులగనవచ్చు । జీవిలేనియెడల జీవులేలా॥ ౫౬॥
పంచభూతములను బరగప్రపంచమని । చెప్పియుంటిరిగదా చెప్పులవిం
టి । అయిదుగూడివక్కటైన జీవిదిననిరి । జీవిగాకయింక జీవులెన్ని॥ ౫౭॥
స్త్రీరూపమున రెండు పురుషరూపము రెండు । రూపులేనిదివకటి రూడి

నైదు । విదమువక్కటాయె పదములుమూడాయె । జీవిమూడుజీవులా
యెనందు॥ ౮ ॥ మూడుజీవులన్న మూలముయెరిగింపు । మూటియం।
దున్న మూలమేమొ । సర్వజీవులుమనుజ నాకారముకులొక్క
కాక జీవులనగ కడదియేదొ॥ ౯ ॥ మసలుచున్నదివకటి మసలుకున్నది
వకటి । మసిలిమసలకున్న మరియువకటి । మూడుజీవులన్న మూలము
న్నదియిదియె । జీవిసజీవి నిర్జీవులివియె॥ ౧౦ ॥ మసలుచున్నదియేది మ
సలుకున్నదియేది । మసిలిమసలని దానిమర్మమేది । వివరించిదెల్పుమా
వినగోరినడిగితి । నాదుపిను రాత మీదువాక్కు॥ ౧౧ ॥ రతులచేరుతు
వులు రంజిల్లుభువిజీవి । రతిలేకమసులు సజీవులవియె । రతిరుతులువిడ
నాడి రంజిల్లుచున్న । నిర్జీవులనగవచ్చు నిజముగాను॥ ౧౨ ॥ భక్షింప
వచ్చేది భక్షింపరాదేది । అక్షయముదెల్పుమా కుక్షికొరకు । పక్షుమే
లనుజగము బిక్షుకున వలెనుండి । కక్షకు మపైని కక్షయేలా॥ ౧౩ ॥
ఆంశలెచ్చుదగ్గు ఆలోచనెందుకు । జీవులైనయడల సజీవులైన । నిర్జీవు
లనుబట్టి సర్వమిత్యంబున । పట్టిమింగవచ్చు పాపమేమి॥ ౧౪॥ భ్రాంతి
లేనిజీవి బ్రహ్మంబుసమమనిరి । బ్రాంతివేనిదాని భావమేమి । బ్రాంతి
లేనియడల బ్రహ్మంబుయాడనో । బ్రహ్మమనగదాని భావమేది॥ ౧౫ ॥
రతిరుతువులేనట్టి రాజ్యమందునకొన్ని । జీవులాగొనుచూడు జీవినీవే ।
అట్టిజీవైనెడల యెట్టిజీవైనను । పట్టిమింగవచ్చు పాపమేలా॥ ౧౬ ॥
యేవిధంబుచూడ వేదాంతమన్నచుండె । యేరులన్ని యేకమబ్ధికడకే।
అచలమందురు దాని అనుభవంబెట్టిదో।అంతదెల్పవలయుకొంతగాక॥౧౭
రూపులేనిది కాదు యేపులేనిదికదా। మాపుగేపనుమాట మరియులేదు।
యెదగదుమెదలదు యెన్నాళ్లుజూచినా । వదలబుద్ధికాదు వసుధయం
దు॥ ౧౮ ॥ రూపుగలదందురు యేపులేదందురు । విన్నమాటలెల్లా వింత
లాయె । యేపులేనిరూపుయే రూపుదెల్పుమా । రూపులెన్నిగలవు రూఢి
గాను॥ ౧౯ ॥ రూపస్వరూపము రూఢిగావినుమీవు । తస్వరూపమన్న
తానునీవె । చలనమచలములునీవె అచలచలనమునీవె । సందుదెలసు
కుంటె ముందునీవే॥ ౨౦ ॥ రూపులెన్నిగలవు రూఢిగావినిపింపు । చలన
మచలమన్న సందుకొరకు । అందమైన మచలమందురుగదధరణి । అం

దమేమిదీని సందుగనక॥ ౨౦ ॥ మాతపిత్రులు రూపుమర్మస్వరూపమే। తస్వరూపమునీవే తత్వమిదియె । మూడురూపులునన్న మూలముగను నీవు । చలనమచలమన్న సందుయిదియె॥ ౨౧ ॥ అచలమన్నదాని యను భవంబిదియని । చెప్పవింటినాదు చెవులయందు । పరిపూర్ణమన్నదే పాదుదెల్పుమా వేగ । పట్టుగానుదాని గుట్టుయేమో॥ ౨౨॥ పరిపూర్ణ మన్నదే పలువిధంబులనుండు , విధములన్ని నొక్కవిధము జూడ । రాక పోకలందు రాజహంసలు లెక్క । పూర్ణమైనరెండల పూర్ణమవును॥ ౨౩॥ అచలపరిపూర్ణంబు లసమైననవికావు , అమనస్కమన్నదే అస లునవిరి । సాంఖ్యతారకమన్న సాంగత్యమును దెల్పు । రాజయోగము నకు రాజునీవు॥ ౨౪॥ నోరుకదులువరకు లోకమాతయుకదులు । సాం ఖ్యమనగదాని సారమేమి । సాకారమున్నంత సాంఖ్యమేనని గనుమి । తారకంబుకొంత తరచివినుమ॥ ౨౫॥ తారకంబెరుగను తరచనెరుగ ను । తత్వవేత్తనాదు తరముగాదు , తారకంబన్నది యేరకంబన్నది । నీదు నాదు రకము నిజము దెల్పూ॥ ౨౬॥ తారకంబన్నదె తారకములై నది । యితరరకము లేమి యెంచబోకు । తారకంబన్నదే తనరకంబనిగ నుము । భ్రాంతితారకంబు తనురకంబు ॥ ౨౭ ॥ అమనస్కమన్నది అదికూడ దెల్పుమా । విన్నవరకు మిమ్ము విడచిపెట్టా , కన్న లోర్వజాల కడసారి జన్మనా । విన్నపంబులకును విసుకబోక ॥ ౨౮ ॥ అమనస్కమన్నదే అంధకారంబనుమి । ఆపైనిగలదన్న విన్న సున్నా । అమ్మదరిశనమదియే ఆకరన్నది అదియే , రాజయోగమది యే రాదుపోదు ॥ ౨౯ ॥ రానిపోని దానిరహస్యము దెల్పుమా । వి నగనాశ్చర్యంబు వింతదోచె । రానిపోని దాని రాకపోకలుయెట్లు । రాజయోగులకును రాకలెట్లు ॥ ౩౦ ॥ వినులున్నవరకు వినుటమాత్ర ముగాదు । కన్నులున్నవరకు కనుటగాదు , నాసికంబుకట్టి నడతలెరిగి నవెనుక । ఆత్మయందానన్నదమనస్కము ॥ ౩౧ ॥ మొట్టమొదటా లాగు చిట్టచివరీలాగు । నట్టనడుమ నుండునడతలేమో । శాస్త్రసమ్మత సమ్మతముగా । చెప్పగోరితినయ్యా । కోపగింపబోక కొరతదీర్పు ॥౩౨॥ నట్టనడుమనువుండే నడతలడిగితివికను , అడుగకుండ చెప్పనలవికాదు

యేధర్మమడిగితే ఆధర్మమేగాని । వరసలేదు దానికసలులేదు ॥ ౧౪ ॥
షడుశాస్త్రములవల్ల సార్ధకంబేమిటో । చెప్పవలెనుదానికు త్తమెల్లా
అసలుగాని వాటిననుసరించితినని । ఆత్మలోన ఆస్యమాడబోకు ॥ ౧౫॥
అసలుగావనరాదు అసలవిమెనరాదు । అసలుగన్నవారికసలుకసలు
అసలుగానకుంటె అసలేదిసిసలేది । అసలేలేవిమెక్షల అసలునివియే
॥ ౧౬ ॥ గుళ్ళుగోపురములు గోపించునామంబు । వుల్లమదరగాను తె
ల్లవార ॥ యెల్లపూజలుజేసి యేమిఫలమందెదరో యెరుకజెప్పవయ్య
వేడుకలరా ॥ ౧౭ ॥ పూర్వకృతమువల్ల పుడమిలోపుట్టిరి । పుణ్యాత్మ
లై మళ్ళపుట్టుకొరకు । అట్టిపూజలుజేసి ఆనందమొందెదరు ఆత్మవిద్య
గాదు అందమిలను ॥ ౧౮ ॥ అష్టాంగయోగముల్ । నిష్టలుచే కొందరె
ష్టిసమిష్టినిలయెల్లదిరుగ । కష్టసుఖమేమిటో కర్మవశమేమిటో । స్పష్ట
ముగను దానినష్టమేమో ॥ ౧౯ ॥ అసలుదండకదాని నందందుశాకలె
అష్టయోగములందు నష్టమేమి । లేనుగాని దానివల్లలాభములేమి । ముం
దుగాని ముఖ్యమిందులేదు ॥ ౨౦ ॥ హరికథలుచేకొంద రానందమొందె
దరు । అందుఫలితమేమి అరసిచూడ । సంగుదెల్పుదానిఅందమంతయు
విందు । యింకగానెమిమ్మ నడుగుచుంద॥ ౨౧ ॥ హరికథలుచేకొంత
అరమవునుదపు్కర్మ । కాని సుకర్మదదికాదు కాదు । వుదరపోషణకు
నై పృధివిచనువరులైరి పుట్టిగిట్టుటకును పూజకాగ ॥ ౨౨॥ కాశి రా
మేశ్రముల్ కాసులువ్రయపెట్టి । పూటకూళ్ళకుబోయి పుణ్యమనుచు
నోటికట్టును గట్టినోములునోచిన । వారిఫలితమేమివసుధయందు ॥౨౩॥
కాళ్లుతీపులుబుట్ట కాసులువ్రయపెట్ట । పూర్వకృతమట్లుగా పృధివియం
దు కాని ము క్తికియిందు కాసింతయునుసందు లేశమైననందు లేదునందు॥
౨౪ ॥ దానధర్మములచే దయశాలులందురు । అందుఫలితమేమి ఆ
య్యచెపుము । కొందరంధులైరి కొందరానందులై । వుందురయ్యయిల
ను యిదియుజెపుమా ॥౨౫॥ దానమన్నదివేరు ధర్మమన్నదివేరు । సం
దుగానవలెను అందముగను । దానధర్మముసందు దాక్షిణ్యములువేరు
ద్రవ్యమొక్కటైన దారివేరు ॥ ౨౬ ॥ ఆనందుదెల్పుమా ఆనందమా
నంద । మొందిమిమ్మకోరివేడినాడు ॥ యెందునేమున్నదో యెరిగింపు

వేగమే, యిందుగాని చెవులనిందునందు ॥ ౯౭ ॥ అడిగినప్పుడుయివ్వ
మదిధర్మమనవచ్చు । యివ్వగోరి యివ్వదాననునుమి దానధర్మమునం
దు ద్రవ్యమొక్కటిగదా । దారివేరుగాదథాత్రియందు ॥ ౯౮ ॥ ద్ర
వ్యవంతులు కొందరాద్రవ్యవంతులు యిందులేనివారు కొందరయ్యా
వుందురయ్యా ధరను యెందుచేతనోగదా । సందుదెల్పవయ్యా వింద
నయ్యా ॥ ౯౯ ॥ పెట్టిపుట్టినవారు పెట్టుగొట్టినవారు । పెట్టగోరిపెట్టలే
నివారు, పెట్టవుండి పెట్టలేనట్టివారిట్టు । పుట్టిరయ్యాయిలను యిట్టుల
నుమి ॥ ౧౦౦ ॥ అహా శాబాషయ్యా అప్పనయ్యా నాయయ్యా, యెంత
వారలయ్యా యోచిచూడా ।యింకనిన్నొక్కటె పెంకిమాటడిగెద, శంక
చాయబోకు శంకదీర్చు॥౧౦౧॥యిన్నిటికింకొక్కటి తరమైవుంటేనుపెం
కేదోవంకదో శంకలేల, మనసుతృప్తిదీర మాటలాడకగాని, మార్గమది
యుగాదు మనుజులకును॥౧౦౨॥ పరస్త్రీలగమనంబు పాపమందురుగదా
పట్టుగాను నాదుపామరంబు । యిట్టిమాటని మీరుగట్టిశాయగబోక,
గుట్టుదెల్పవలెను గట్టిగాను। ౧౦౩॥ తనయాలిచేష్టలు తాదెల్పకుంటే
ను । పరస్త్రీలనగరాదు పాపమేది । తాతప్పులెరిగిన పరతప్పులెరుగని
అట్టివారికెల్ల గట్టితప్పు॥ ౧౦౪॥ గురుశిష్యులన్నట్టి గురుతడుగమరచితి,
యిదియుదెల్పుమింక నడుగబోను । అడిగినదంతయు ఆనందమాయెను,
అడుగలేనుమిమ్ము నడుగలేను॥ ౧౦౫॥ చెప్పసక్యముగాని చెవుశిష్యుడు
సుమా । లోకమేలగల్గు నోరుగురువు । వినచెప్పలేనట్టి ముక్కుముఖ్య
ముగదా । కన్నులున్నవరకు కలనుజగము॥ ౧౦౬॥ మానంవుండైనె
డల మార్గమడిగితిగదా । యితరజీవులకును గతులుయేమి । సతులుసు
తులున్నట్టి సారమేయెరుగవు । మతులుగానలేవు మర్మమేమి॥ ౧౦౭॥
యితరమన్నది నీవే నీవన్నదితరమే, యిందుతప్పినెడల అందునీవే అం
దుదప్పినెడల యిందుననీవన్న । సందుగానవలెను మందమిడచి॥ ౧౦౮॥
ఆసందుదెల్పుమా ఆనందమాసింక । అందునిందునన్న అందమేమో ।

యిందునందున వక్కడైనందు సందేమో । అందమంతదెల్పు ముందుగానె॥౧౯॥ యిందు జేసినతప్పు లందుఅనుభవమందు । శిక్షలనగానదే సృష్టిలోనశిక్షదీరినవెంట।సిష్టినీవేనంట।తంటదీర్పుమంటగక్షకంటా॥౧౦ సరిమిమ్ము యింకొక్క శాస్త్రసమ్మతమైన । మాటనడుగబోయి మరచియుంటి । యెష్టిసమిష్టన్న యెద్భావమెట్లనో । తద్భావమెట్లనో తత్వవేత్త॥ ౧౧॥ యెష్టిసమిష్టన్న దేలోకమునలేదు । ప్పుప్పరాదుదాని ముప్పుగాని । కుడియెడమలున్నట్లు కూడియున్న దెకాని । వక్కణింపరాదు వక్కనాడు॥ ౧౨॥ తల్లిదండ్రులు నన్నతమ్ములుచెల్లెండ్లు । ఆలిఅక్కన్నట్టి అర్థమేమి । శ్రద్ధతోనుదెల్పు ఆశ్రద్ధశాయకు । అంతరాత్మ నీదువింతలన్ని॥ ౧౩॥ సంతకూటంబన్న సంసారమందున్ను । సారమన్నదున్న సాగదున్ని । యిల్లువళ్లుమరచివల్ల జూచినవల్ల । కల్లగాని వీరలెల్లనిజమా॥ ౧౪॥ కైలాసమని బ్రహ్మపట్నమందురుగదా । వైకుంఠమన్న దేవైపునుండు। వరసజెప్పుమునీదువరహాలుమాటలు , మూటగట్టుకుందాముద్దులాడా॥ ౧౫॥ భ్రమగల్లుచోటనే బ్రహ్మపట్నంబుండు । కైలాసమన్న దే కదలుచుండు । యోనికుంటకుబోవకుంటె వైకుంఠము । వరస మూడుగలసి యాకముండు॥ ౧౬॥ వేదాంతమన్నందు యేమిలేదన్నందు । మిమ్ము నడిగినందు మీదిసందు । విన్ననందు మదిని ఆనందమేమందు , దానునందుమీకు దాసవర్యా॥ ౧౭॥ లేదన్న దేమీదు మీదన్న దేకిందు । కిందుమీదుదెలసిన మందమిడచి । అందమైనదాస మందిలో సివిల్లు । సందుదెలియనట్లైసంచరించు॥ ౧౮. అందమేమెరుగను సందులేమెరుగను , కిందుమీదుదెలియ నందుడయ్య । చేరిమిమ్మడిగితి చెప్పిరినామనము , సాక్కియుంటిమీకు చిక్కితయ్యా॥ ౧౯. చొక్కటమనకేల చిక్కటమనకేల , సరిసమానముగదా సరసమిదియు , యితరులెవ్వరిట్టి హితవులుకోరిన ! కోరినట్టివారి కితవులవునా॥ ౨౦. సతములులేనట్టి యి

తప్పులుమనకేల । యితరులెవ్వరన్న సతములేల । దాసులంమీరు మీ
దాసోహకునినేను । దాగియుండనాను దాపుమీరు॥ ౧౨౧. ద్విపద.
వినుసహోదరనీకు వినుపింతునొకటి । యిత్తు లేనిదిపంట విశ్వమం
తయును । పంచభూతములాయె ప్రాపంచమాయ । యిత్తే లే
దనవరుల కితప్పుగాబోదు । యిత్తున్నదనుమాట వినుపింపవలెను । మ
త్తుచేజగమంత మరచియున్నదియె । మత్తుమరచినవారు మహానీయులై
రి । యిదిముముక్షుత్వంబు యిదియెఅయిక్యంబు । యివిగాక వేరొకటి
వినుమయిటుపైని । వేదాంతమన్నదె వెర్రిభ్రమగాని । ఆదిలేనిదిదాని
పాదుయేలేదు । పామరత్వముచేత పలువిధంబులను । పరికించిచూడగా
ప్రబలమైవున్న । వేదశాస్త్రములనే వెతలుకొన్నాళ్లు । కతలుచేకొ
న్నాళ్ళు కలియుగంబునను । సతిసుతులుచుట్టాలు సంతకొన్నాళ్ళు । యీ
రీతియీయుర్వి యుగప్రమాణంబు । జరిపేటినాటిలో జాలికొందరును ।
నొందియీజగమందు నుంపరేకాని । అచలప్రభావంబు ఆత్మనూహిం
చి । అంతరాత్మనియందు చింతనూహించి । చింతచేకొన్నాళ్ళు వింత
లనుజూచి । వింతలన్నియుజూచి అంతులేదనుచు । విర్రవీగుచుకొంద
రెర్రులైపోయె । విశ్వమంతున్నట్టి వింతచింతలను । వంతువంతులు
గానె అంతుయిదియనుచు । ఆనందమునుబొంది అంతమిదియనుచు ।
అంతమన్నటుపైని వింతేమిలేదు। వింతచింతలుఅంతు అంతమంతయు
ను । యింతియేకానియిక యెంతోలేదనుమి । పుట్టిగిట్టడమనగ పూర్వ
జన్మనగ । ముందుదికముందనగ యిందుదిదినగ । పాపపుణ్యములనగ
పరమాత్మయనగ । సందుగనుమన్నట్టి సందదేకాని । అందమేకలియుగ
ప్రభందమేకాని । నేనన్ననీవన్న నిజమాన్నదన్న । వున్నదివున్నదే యు
గయుగంబులను । నీవునేనొకటైతె నిజమనగవలెను । కానిరతిసుతుల
చే కపటంబుగలదు । పోతుపెంటికిమధ్య పేరొకటిగలదు । యిత్తది
యె సత్తదియె సొత్తదియెగనుమి । మొత్తమె జగమంత మాయుటె

ననుమి । వృత్తదేననుగనుమి అత్తివున్నదియె । లోబయలుయాకన్నై లోకమాతయును । యేలిక్కై వున్నది యోగులందరికి । వచ్చిపోయెటి వారి కనలదియుగాదు । రానట్టివారికి రహస్యమేయిదియు । యిదిగాక యింకొకటి యిహామందుగలదు । నానాభ్రమలుచేత నరుడెగురుడనుచు కారణంబనికొంత కాలంబుగడువ । సాంఖ్యతారకమనుచు సాధనంబనుచు । అమనస్కమనికొంత ఆనందముననుఁ । అచలమనికొంద రానందమత్తైధరను । పరిపూర్ణమనికొంత పలువిధంబులను । యెట్టిగాకను సమిష్టనుచుకొందరును । తల్లక్రిందుగబుట్ట తప్పగానకను । తలముంద మొలముందయని తర్కమునను । తంతుజరుపుటెగాని తార్కాణమేది । అంతుగనుగొనువారి కనలెట్లునంగ । సాకారమున్నంత సాంఖ్యమేననుమి । తనువక్కటున్నదే తారకంబనుమి । ఆంత మింతేనన్న దమనస్కమనుమి । అభిమానముడిగితే అచలమదిననుమి । లోబైలు సమమైతే లోభమేమికను । పరిపూర్ణమన్నదే పట్టశక్యంబా । సాకారములనున్న ఆకారమదియు । యెట్టియచ్చటజూడ యేర్పాటులాయె । కాకసమిష్టన్న కడసారిమాట । తలమొలకుముందుగా త్వంపదంబనుమి । యీరీతిజరుపుటే యుగప్రమాణంబు । కానివారితోనిక కలహమికనేల । బుద్ధివంతులతోడ బద్ధిశాయకను । బౌద్ధులై జగమంతభావింపుచుండు । అడిగినందుకునీవు ఆసించినందు । మర్మమేమియులేక మార్గమునియున్న । వున్నంతజెప్పితిగ యిటుపైనిసున్న ॥ ౧౨౨. ద్విపద.

అయ్యనామనవకటి ఆలింపుమన్న । అన్నయ్యవనరాను ఆపరాత్పరుడా వరుడవు గురుడవు నరహరేసేవు । యేజన్మమునఁగొల్లి యెంచి జేసినదో । యీజన్మమందునయివెవానపల్లి । సన్యాసిదాసులై సద్గురేణ్యుడవు । నిలచియున్నందుసే నిలవునేగోరి । పింటిని మీవల్ల యిలమర్మమెల్లా । దంటబాయగలేను దైవమేమీరు । వినిపించెనంతనే వింటిసరిగాని । అసలుదెల్పితిరినా కానందమాయె । మీరన్నమాటకు మీదసు

న్నన్న । ఆసందుదెల్పుమా అనందమవును । యిన్నుండగాదాని అందమేసుయ్యా॥౧౨౩॥ద్విపద. అయ్యయో నేనెన్ని యోచిజెప్పినను । అనుమానమేగాని ఆనందమేది । ధరనుపోతాబత్తు లప్పలస్వామి । అడిగినందుకు నేను ఆనందమొంది । నాశిష్యసమముగా నలువిధంబులను నేనెరిగినంతనే నికెరింగించి । సరిసమానముగానే సద్గోష్టి యిదియు । స్వప్నజాగ్రత సుషుప్తవస్థలనుయోచి। యిహమాస్న పరమున్న అయిక్యమన్నదియు । ఆమాటియందానే యీనురానుగినుమి । యోచించినంతకు యోగాలుగలవు । యోగాతెమోషు యారోగాలుకొంపా । రాగాలు చేతనె రాపాముగాని । రాకపోకలుగట్ట రహస్యమెనుగముగా । కాబట్టి యిటుపైన కాసింతయయిన। సందేముచంక సహజన్మమునుమి । సందేహవేమనకు సర్వకాలంబు। సాకారములయందు సంచరించునుగా। గనుకయిటుపైసివ్రగడియమాత్రంబు। వేరొక్కటున్నదని యోచించబోకు॥౧౨౪॥ గీ॥ తెల్లవారగానె తొలిసరణుమీకెపుడు। అంహనందద నుచునింమ్రావాస్త్రి । సందుదెల్పినట్టి సద్గురుడ వేసివ్రు । వ్రుంమరయ్య గుపువ్రులెందరైన॥ ౧౨౫ ॥ ఆయురారోగ్యముల్ అయిశ్వర్యములనొంది । అయిక్యపదవిగనుమి అంతమునకు । సంతకూటమునున్న స్వాంతభుద్ధులుమాని। జ్ఞానమున్నదాని జ్ఞాపకమున॥ ౧౨౬॥ చెప్పవింటిగాని చెవులపండువుగాను । లేచివెళ్ళబుద్ధి లేవబోదు చేయిబట్టిలేవదీయు । గోరితినయ్య చంటిపిల్లవలెను చంకపట్టి ॥ ౧౨౭ ॥ లేచివెళ్లుటకను లేతబుద్ధిదిగాను । గాఢమైనదనుచు గారవిస్త్రి । పెద్దలన్నయెడల రద్దిశాయగబోకు । కొద్దివారలయిన వద్దికికను ॥ ౧౨౮ ॥ వచనము. అయ్యా యీప్రపంచనడతలు అనేకవిధములు. వేదశాస్త్రములు అనేకవిధములు. పెద్దలమాటలు అనేకవిధములు. మీరుచెప్పినది వకవిధము యీనాలుగువిధములలో యేవిధముజూచిన ఒకటే చను. కాబట్టి మీరుచెప్పినప్రకారమే నిశ్చయించుకుంటిని. కాని యితరము లేను. ॥౧౨౯॥

వచనము. స్వర్గాని ఆమాటలనబోకుమా యేమంటే యీప్రపంచతంతు గ్రహించుటమే అంతు, వారేపెద్దలు అంతు గ్రహించటమే అంతముకాని వేరేలేదు ॥ ౧౩౧ ॥

సహోదరసంభాషణ సంపూర్ణము.